

Nr 49

Utlåtande i anledning av väckt motion om inrättande av en statlig riksbyrå för konstutställningsverksamheten.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion II: 289 av herrar *Arvidson* och *Lindkvist* hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör framställning om utredning angående inrättande av en statlig riksbyrå för konstutställningsverksamheten.

I motionen anföres, att konstintresset i vårt land stegrats och breddats och att därvid särskilt de många konstföreningarna varit av betydelse. Att utställningar av god konst anordnas är emellertid främst ett samhällsintresse men att anordna en konstutställning är dyrbart och ekonomiskt riskfyllt. Vanligen får konstnären själv stå för utställningskostnaderna och löpa den ekonomiska risken, varför det i själva verket är konstnärerna som subventionerar utställningsverksamheten.

På teaterns och musikens områden har staten trätt hjälpende emellan och fråga är om inte motsvarande anordning borde komma till stånd på konstens område. Det skulle kunna ske genom en statlig riksutställningsbyrå i intimt samarbete med konstnärernas sammanslutningar och med landets konstföreningar. Med hjälp av medel som statsmakterna ställer till förfogande bör en sådan byrå efter prövning lämna ekonomisk garanti åt utställningar och säkra en viss minimiförtjänst för utställande konstnär. Byrån skulle också kunna stimulera till bildande av konstföreningar.

En utredning bör omfatta en kartläggning av konstmarknaden, klargöra konsthandlarnas nuvarande funktioner, skapa överblick över utställningsverksamheten, inventera beståndet av utställningslokaler, kartlägga konstföreningarnas verksamhet som spridare av konst och belysa konstnärernas ekonomiska situation och möjligheter att komma i kontakt med köpare.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från nationalmuseum, Riksförbundet för bildande konst, Folkrorelsernas konstfrämjande och Konstnärernas riksorganisation.

Nationalmuseum framhåller, att anordnande av konstutställningar är av intresse ej blott för konstnärerna utan för hela samhället. Motionärerna synes emellertid ha inskränkt sig till att betrakta konstutställningsverksamheten som huvudsakligen en konstmarknad, men nationalmuseum understryker att den bildande funktionen är oupplösligt förbunden med varje

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 11 saml. Nr 49

offentligt utställande av konstverk. Detta stärker kravet på statligt stöd men måste också påverka formen för sådant stöd. Av vikt är att ett stöd ej utformas så, att det blir utan intresse för den enskilde konstnären.

Nationalmuseum anför vidare bl. a. följande:

Nationalmuseet vill sålunda för sin del gärna förorda, att den ifrågasatta utredningen kommer till stånd. Samtidigt vill emellertid museet betona, att museet finner det mindre lämpligt för att inte säga omöjligt att avgränsa utredningen till att avse endast konstutställningsverksamhetens försäljningssida. Här måste nämligen enligt museets åsikt bildningslivets intressen i lika mån beaktas. I den blivande utredningen torde därför nationalmuseets, konstbildningsorganisationernas och provinsmuseernas erfarenhet och sakkunskap böra bli företrädd vid sidan av konstnärernas och konstföreningarnas. I annat fall bör hela det aktualiserade problemkomplexet enligt nationalmuseets mening hänskjutas till behandling i ett ännu större sammanhang.

Riksförbundet för bildande konst anser, att en utredning särskilt bör beakta det arbete som utföres av de förefintliga organisationerna för konstens främjande liksom möjligheterna att utvidga detta arbete på olika områden. Detta vore en både enklare och billigare väg att efterkomma motionärernas önskemål än att inrätta en ny organisation för konstutställningsverksamhet. Konstföreningarnas dubbla uppgift att vara både kulturspridare och försäljningsorgan för konstnärerna kräver initiativförmåga och omdöme men därutöver också tillgång till en underrättelseservice, som förbundet med ett utökat anslag kan tillhandahålla. Genom att iordningställa lämpliga utställningslokaler och ställa dem fritt till förfogande och genom att anslå bidrag till konstföreningarnas verksamhet skulle samhället kunna göra en stor insats. Kommunernas kulturella ansvar måste betonas.

Förbundet tillstyrker motionen.

Folkrorelsernas konstfrämjande delar uppfattningen att ett statligt stöd för utställningar av kvalificerade konstnärers arbeten är motiverat men anser icke att en eventuell byrå borde få liknande uppgifter som befintliga konstorganisationer. Därigenom skulle nämligen en icke önskvärd konkurrens mellan ett statligt organ och konstbildningsorganisationerna uppstå. Distribution av utställningar bör kunna ske icke blott med konstföreningarna som mottagare utan även inom folkbildningen och skolan. Många utställningar ordnas också i privat regi. De bör icke få sämre villkor än de utställningar som ordnas av konstföreningar.

Konstnärernas riksorganisation ställer sig positiv till motionen och ser den i första hand som en strävan att finna en praktisk form för garanti åt konstnärer av kvalitet, så att de icke vid utställningar skall behöva riskera ekonomisk förlust. En sådan garanti bör också möjliggöra en djärvare satsning även på en mera exklusiv och debattinspirerande konst. Det får emellertid inte bli någon stelbent byråkratisk institution som verkar trångsynt

dirigerande på konstlivet. En statlig riksbyrå behöver inte bli någon konkurrent till existerande konstabildningsorganisationer. En riksbyrå bör kunna stimulera kommunerna till att anordna lokaler för utställningsändamål.

Utskottet

Motionärerna hemställer om utredning beträffande inrättande av en statlig riksbyrå för konstatställningsverksamhet och har i sin motivering för en dylik anordning bl. a. åberopat att staten tidigare på teaterns och musikens områden lämnat anslag till central verksamhet som har till syfte att i samarbete med lokala publikorganisationer verka för att teaterföreställningar och konserter av god kvalitet förmedlas även till orter som saknar permanenta anordningar för dessa konstarter. Motionärerna åsyftar härmed riksteatern och den rikskonsertbyrå som är under uppbyggnad.

Det är enligt utskottets mening en angelägen kulturuppgift för det allmänna att genom lämpliga åtgärder sörja för att kvalificerade verk inom måleri, skulptur och bildkonst lika väl som inom teater och musik blir tillgängliga för allt större grupper medborgare i olika delar av landet och att det konstintresse som skapats inte minst genom den frivilliga bildningsverksamheten i glesbygderna blir väl tillgodosett. Härvid bör som nationalmuseum framhållit mycket stor vikt fästas vid konstatställningsverksamhetens pedagogiska funktion. En intensifierad verksamhet torde också medföra ökade möjligheter för konstnärer att få sälja sina arbeten. Utskottet har emellertid icke ansett sig kunna taga ställning till frågan om den i motionen föreslagna åtgärden kan anses vara den för detta syfte lämpligaste. De särskilda förutsättningar som gäller för konstatställningsverksamheten och konstmarknaden gör, enligt utskottets mening, att de här föreliggande frågorna möjligen kan tarva en lösning efter andra linjer än motsvarande spörsmål inom teater- och konsertlivet. Vilka vägar som bör beträdas torde kunna avgöras först efter en ingående undersökning. Enligt vad utskottet erfarit planeras f. n. en utredning beträffande museiväsendet och angränsande spörsmål. Utredningen torde komma att spänna över vidsträckta områden och upptaga bl. a. frågor om det allmännas insatser i syfte att stimulera konstintresset. Utskottet anser de av motionärerna framförda synpunkterna böra prövas i ett sådant större sammanhang och förutsätter att de tages upp i samband med en sådan utredning.

Om utskottet således icke finner sig böra biträda motionärernas förslag om en särskild utredning beträffande inrättande av en statlig riksbyrå för konstatställningsverksamhet vill utskottet dock med hänsyn till de här berörda spörsmålets vikt hemställa,

